

Arvamuse avaldamine jäätmeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (657 SE) kohta

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Keemiatööstuse Liit, Eesti Kaupmeeste Liit, MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon ja Tootjavastutusorganisatsioon OÜ pöörduvad Riigikogu keskkonnakomisjoni poole seoses jäätmeseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (657 SE).

Meil on olnud eelnõu koostamise ajal Kliimaministeeriumiga hea koostöö. Tunnustame Kliimaministeeriumit selle eest, et eelnõust on meie ettepanekul välja jäetud näiteks pakendi ja pakendijäätmete maksustamise punktid, müügipakendile ringlussevõtu sihtmäära kehtestamine, taaskasutusorganisatsiooni tegevusloa peatamise alused, klaaspakendi kogumise lubamine segapakendikonteineritesse ning eelnõusse on lisandunud võõriste osakaalu ülempiir.

Samas oleme jätkuvalt seisukohal, et jäätmereformi eelnõus sisaldub mõningaid puuduseid, mis tuleb kõrvaldada. Eelkõige on problemaatilised pakendijäätmete tekkekohal kogumisega seotud sätted ning paberi- ja kartongijäätmete (vanapaberi) käitlemisega seotud kulude hüvitamise sätted.

Kokkuvõtlikult on jäätmereformi eelnõus olevad kitsaskohad ja meie poolt pakutavad lahendused järgmised.

- **Pakendijäätmete käitlemisega seotud kulude jaotus.** Pakume välja muudatusettepaneku, mille kohaselt tasub jäätmevaldaja tagatisrahata pakendi jäätmete käitlemise veokuludest tiheasustusosalal 50% ja väljaspool tiheasustusala 35%. Hetkel sisaldub eelnõus (§ 6 p 11, pakendiseaduse § 15² lg 7) lahendus, mille kohaselt tasub jäätmevaldaja tagatisrahata pakendi jäätmete tekkekohal kogumise veokulust 0,50 eurot kogumisvahendi äraveo või tühjenduse eest.
- **Piisavas koguses pakendijäätmete üle andmine.** Teeme ettepaneku lisada eelnõusse (§ 6 punkt 9, pakendiseaduse § 15) põhimõte, et pakendiettevõtja või taaskasutusorganisatsiooni nõudel on kohalik omavalitsus kohustatud hüvitama kahju, mille kohalik omavalitsus on põhjutanud, kui takistas pakendiettevõtjal ja taaskasutusorganisatsioonil pakendijäätmete käitlemisega seotud kohustuste täitmist.

- **Paberi- ja kartongijäätmete (vanapaberi) käitlemisega seotud kulude hüvitamine.** Teeme ettepaneku lisada eelnõusse põhimõte, et jäätmevaldaja hüvitab taaskasutusorganisatsioonile vanapaberi käitlemisega seotud kulud. Kui eelnõusse ei lisandu vanapaberi käitlemisega seotud kulude hüvitamise mehhanismi taaskasutusorganisatsioonide jaoks, siis tuleb eelnõust jätta välja muudatus, et paber- ja kartongpakendijäätmed tuleb koguda koos vanapaberiga.
- **E-kaubanduse hõlmamine tootjavastutussüsteemi.** Teeme ettepaneku, et veebiplatvormidele kehtiks kohustus kontrollida, kas nende kaudu pakendit turule panevad kauplajad on liitunud tootjavastutussüsteemiga. Kui ei ole, peaks kauplaja tasumata tootjavastutuse kohustused tasuma veebiplatvorm ise.

Järgnevalt esitame oma detailsemad kommentaarid ja muudatusettepanekud eelnõu kohta.

1. Pakendijäätmete tekkekohal kogumine

Pakendiettevõtjate ja taaskasutusorganisatsioonide jaoks on eelnõus kõige suurema mõjuga muudatuseks see, et pakendijäätmete kogumine on edaspidi osa korraldatud olmejäätmeveost ja korraldatud kohalike omavalitsuste poolt. Selle muudatusega kaob taaskasutusorganisatsioonidel õigus otsustada, millisel viisil pakendijäätmeid kokku koguda ning neil kaob ka kontroll pakendijäätmete kvaliteedi, koguse ja kulude üle. Kuigi pakendijäätmete kokku kogumine jääb eelnõuga kohalike omavalitsuste ülesandeks, siis on taaskasutusorganisatsioonidel jätkuvalt vastutus pakendijäätmete käitlemise, sh pakendijäätmete taaskasutamise eest vähemalt pakendiseaduse §-s 36 sätestatud taaskasutuse sihtarvude ulatuses.

Kuna taaskasutusorganisatsioonidel kaob eelnõuga kontroll pakendijäätmete kogumise viisi, kvaliteedi, koguse ja kulude üle, siis peab eelnõu sisaldama punkte, mis ei too taaskasutusorganisatsioonidele kaasa ebamõistlikku vastutust pakendijäätmete käitlemise eest. See tähendab, et eelnõu peab sisaldama punkte, mis tagavad, et kohalikud omavalitsused korraldavad pakendijäätmete kokku kogumise kuluefektiivsel viisil, kokku kogutud pakendijäätmete kogus võimaldab taaskasutusorganisatsioonidel täita taaskasutuse sihtarve ning kokku kogutud pakendijäätmed on vähemalt rahuldava kvaliteediga.

1.1. Pakendijäätmete tekkekohal kogumisega seotud kulud

Eelnõu § 6 punkti 11 (pakendiseaduse § 15² lg 7) kohaselt tasub jäätmevaldaja tagatistrahata pakendi jäätmete tekkekohal kogumise veokulust 0,50 eurot kogumiskorra kohta iga kogumismahuti ära veo või tühjenduse eest.

Peame positiivseks, et jäätmevaldaja peab tasuma teatud osa pakendijäätmete tekkekohal kogumisega seotud veokuludest. Samas on eelnõus sisalduval lahendusel mitmeid puuduseid.

- 1) Eelnõus olev lahendus ei võta arvesse tegelikke kulusid, mis kaasnevad pakendijäätmete käitlemisega, sh tekkekohal kogumisega. Kuigi täpsed kulud selguvad alles siis, kui kohalikud omavalitsused on vastavad hanked läbi viinud, suurenevad meie prognoosi kohaselt jäätmereformi tulemusena pakendijäätmete

käitlemisega seotud kulud olulisel määral (vt tabeli 1). Kulude kasv on tingitud peamiselt sellest, et täna toimub müügipakendi kokku kogumine suures ulatuses avalike pakendikonteinerite kaudu, kuid edaspidi toimub see minimaalselt 70% jäätmevaldajate osas tekkekohal, millega kaasnevad ka oluliselt kõrgemad veokulud. Kui kooskõlastusringi läbinud eelnõu seletuskirjas (lk 85) oli kirjas, et keskmine teenustasu hind ühe tonni pakendijäätmete kogumise ja käitlemise kohta on 166 eurot/t, siis jäätmereformi tulemusena on tiheasustusalal pakendijäätmete tekkekohal kogumise ja käitlemise kulu rohkem kui kaks korda suurem ja väljapool tiheasustusalal rohkem kui kolm korda suurem kui praegune keskmine käitluskulu tonni kohta (vt tabelit 1). Juhime tähelepanu sellele, et kui täna maksavad pakendiettevõtjad pakendijäätmete käitlemise eest taaskasutusorganisatsioonidele ca 12 miljonit eurot aastas teenustasu, siis jäätmereformi tulemusena maksab üksnes tiheasustusalal müügipakendite tekkekohal kogumine ja kokku kogutud pakendijäätmete käitlemine ca 21 miljonit eurot. Arvutuste tegemisel oleme eeldanud, et KOV-id annavad taaskasutusorganisatsioonidele üle ca 75 000 tonni müügipakendeid aastas, 70% müügipakendijäätmetest tekib tiheasustusalal ning tiheasustusalal on ühe tonni käitluskulu 396 eurot tonni kohta. Kui taaskasutusorganisatsioonidele antakse üle kõik nende klientide poolt turule lastud müügipakendijäätmed ning lisaks peavad nad kandma kulud nende müügipakendijäätmete käitlemise eest, mida ei ole taaskasutusorganisatsiooni kliendid turule lasknud, siis on müügipakendite tekkekohal kogumise ja käitlemisega seotud kulud tiheasustusalal veelgi suuremad - ca 26 miljonit eurot. Nendele kuludele lisanduvad veel muud kulud, näiteks avalike pakendikonteinerite abil kokku kogutud pakendijäätmete käitluskulud. Seega võib eeldada, et jäätmereformi tulemusena suurenevad taaskasutusorganisatsioonide kulud vähemalt 2-3 korda ehk 12-24 miljoni euro võrra. Isegi kui jäätmevaldajatelt kogutav aastane tulu oleks ca 4,5 miljonit eurot (0,50 eurot tühjenduskorra eest), kataks see vaid väikese osa pakendiettevõtjatele ja taaskasutusorganisatsioonidele lisanduvatest kuludest.

- 2) 0,50 euro suurune tasu ei taga, et kohalik omavalitsus on väga huvitatud sellest, et pakendijäätmete kogumine toimuks võimalikult efektiivselt. Põhjus peitub selles, et väga suur osa kuludest jääb taaskasutusorganisatsioonide kanda. Kui jäätmevaldajate kulu suurus sõltuks rohkem pakendijäätmete käitlemise süsteemi efektiivsusest, siis see motiveeriks kohalikke omavalitsusi rohkem pingutama selle nimel, et süsteem oleks efektiivsem, sest see võimaldaks vähendada jäätmevaldaja kulusid.
- 3) Eelnõus valitud lahenduse kitsaskohaks on ka see, et tühjenduskorra põhine arvestus võib viia sagedaste pooltühjade mahutite tühjendamiseni, mis ei suurenda pakendijäätmete ringlussevõttu, vaid maksimeeriks vedaja kasumit ja raiskaks pakendiettevõtjate ressursse.
- 4) Eelnõus olev lahendus ei võta arvesse ka tarbijahinnaindeksi muutust. Kui 0,50 eurot sätestada seaduses, kuid aastate jooksul suurenevad pakendijäätmete tekkekohal kogumise veokulud, siis eelnõus olev lahendus ei taga, et sama proportsiooni ulatuses suurenevad ka jäätmevaldaja kulud. Selleks tuleks iga

aasta või kord paari aasta jooksul eraldi muuta seaduses olevat tasu suurust, mis võtab aega ja millega kaasneb ühiskonnale täiendav kulu.

Pakume välja muudatusettepaneku, mille kohaselt peab jäätmevaldaja tasuma teatud protsendi pakendijäätmete tekkekohal kogumise veokulust. Tiheasustusosal oleks see meie ettepaneku kohaselt 50% veokuludest ja väljaspool tiheasustusala 35%.

Tabel 1: Pakendijäätmete käitlusahel ja kulud tekkekohal kogumise korral

KÄITLUSAHEL A ETAPID		Elanikkonna pakendijäätmete kogumisvahendite tühjendamine	Pakendijäätmete vaheladustamine	Pakendijäätmete kokkuvedu	Pakendijäätmete sorteerimine	Pakendijäätmete müük (ringlus) Väljatulek 35% Keskmine 26 EUR/tonn	Pakendijäätmete energiana taaskasutamine 65% 74 EUR/tonn+ 60 EUR/tonn saastetasu	AHELA KULU KOKK
TEGEVUSTE KULUD, EUR/TONN	LINN	-150	-15	-45	-125	26	-87,1	-396
TEGEVUSTE KULUD, EUR/TONN	HAJA	-270	-15	-45	-125	26	-87,1	-516

Tabelist 1 on näha, kui suured on meie prognoosi kohaselt tekkekohal kogutud pakendijäätmete käitluskulud tonni kohta jäätmereformi elluviimisel. Arvutuste tegemisel oleme aluseks võtnud peamiselt tänased kulud. Oleme suurendanud üksnes energia taaskasutamise kulu lähtuvalt eelnõus sisalduvast muudatusest. Arvutuste tegemisel oleme eeldanud, et ühest tonnist müügipakendijäätmetest on võimalik võtta ringlusse 35% ning 65% suunatakse energiana taaskasutusse.

Meie prognoosi kohaselt on jäätmereformi tulemusena tiheasustusosal pakendijäätmete käitluskulu 396 eurot tonni kohta, millest pakendijäätmete kogumisvahendite tühjendamise kulu on 150 eurot tonni kohta. Väljaspool tiheasustusala on pakendijäätmete tekkekohal kogumisega kaasnev käitluskulu 516 eurot tonni kohta, millest veokulud on 270 eurot tonni kohta (vt tabeli 1).

Kui jäätmevaldaja tasub tiheasustusosal 50% veokuludest, on jäätmevaldaja omaosalus meie prognoosi kohaselt 75 eurot tonni kohta ja kokku ca 19% kogukäitluskuludest (vt tabel 2). Kui väljaspool tiheasustusala oleks jäätmevaldaja omaosalus 35% pakendijäätmete veokulust, siis peaks jäätmevaldaja tasuma veokuludest 94,5 eurot tonni kohta ja jäätmevaldaja kulud moodustaksid ca 18% pakendijäätmete kogukäitluskuludest. Eelnõus oleva lahenduse (0,50 eurot iga kogumismahuti ära veo või tühjenduse eest) korral on jäätmevaldaja omaosalus ca 28 eurot tonni kohta. Seega eelnõus sisalduva lahenduse kohaselt kannaks jäätmevaldaja tiheasustusosal pakendijäätmete tekkekohal kogumise veokuludest ca 19% ja kõikidest käitluskuludest ca 7%. Väljaspool tiheasustusala on need numbrid vastavalt ca 10% ja 5% (vt tabel 2).

Samas kui lähtuda seletuskirjas (lk 90) toodud Soome näitest, kus sarnase reformi tulemusena vähenesid pakendijäätmete veokulud 40%, siis sellisel juhul oleks meie ettepaneku jõustamisel jäätmevaldaja kulu tiheasustusosal 45 eurot tonni kohta ja väljaspool tiheasustusala 56,7 eurot tonni kohta.

Tabel 2. Jäätmevaldaja omaosalus tekkekohal kogutud pakendijäätmete käitluskuludest

	Eelnõu	Meie ettepanek	Meie ettepanek, kui veokulud vähenevad 40% (Soome näide)
Tiheasustusala			
Jäätmevaldaja makstav tasu	0,50 eurot kogumisvahendi äraveo või tühjenduse eest Ca 28 eurot/tonn	75 eurot/tonn	45 eurot/tonn
Osakaal veokuludest	19%	50%	50%
Osakaal kõikidest kuludest	7%	19%	13%
Väljapool tiheasustusala			
Jäätmevaldaja makstav tasu	0,50 eurot kogumisvahendi äraveo või tühjenduse eest Ca 28 eurot/tonn	94,5 eurot/tonn	56,7 eurot/tonn
Osakaal veokuludest	10%	35%	35%
Osakaal kõikidest kuludest	5%	18%	14%

Meie ettepanek on kooskõlas jäätmete raamdirektiivist tuleneva põhimõttega, mille kohaselt võivad liikmesriigid kalduda rahalise vastutuse jagamise põhimõttest kõrvale, tingimusel, et tootjad katavad vähemalt 80% kuludest (kulud, mis tekivad jäätmete liigiti kogumisel ja seejärel transportimisel ning töötlemisel, sh töötlemisel, mis on vajalik liidu jäätmekäitluse sihtmäärade saavutamiseks).

Meie ettepanekul on mitmeid eeliseid võrreldes eelnõus sisalduva lahendusega:

- Kohalikul omavalitsusel tekib suurem motivatsioon korraldada olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmete kogumine võimalikult kuluefektiivselt, et jäätmevaldajad ei peaks tasuma ebamõistlikult kõrgeid pakendijäätmete tekkekohal kogumise veokulusid. Kuna jäätmevaldaja veokulu sõltub hanke tulemustest, siis saab kohalik omavalitsus kehtestada sellised hanketingimused, millega ei kaasne ebamõistlikke veokulusid.
- Meie ettepanek tagab, et tarbijahinnaindeksi muutuse korral ei ole vaja muuta pakendiseadust erinevalt eelnõus sisalduvast lahendusest.

- Ettepanek on kõigile osapooltele arusaadav ja läbipaistev. Erinevalt eelnõus sisalduvast lahendusest jääb ära küsimus, miks hüvitab jäätmevaldaja just 0,50 eurot kogumisvahendi äraveo või tühjenduse eest.

Kaubanduskoja ettepanek:

Muuta eelnõu § 6 punkti 11 (pakendiseaduse § 15² lg 7) sõnastust järgmiselt:

„(7) Jäätmevaldaja tasub tagatisrahata pakendi jäätmete tekkekohal kogumise veokulust tiheasustussalal 50 protsenti ja väljaspool tiheasustusalal 35 protsenti ~~0,50 eurot kogumiskorra kohta iga kogumismahuti äraveo või tühjenduse eest kohaliku omavalitsuse üksusele või jäätmeseaduse § 67 lõike 3 punkti 9 alusel pakendijäätmete vedajale.~~“

1.2. Kokku kogutud pakendijäätmete kogus

Eelnõus (§ 6 punkt 9, pakendiseaduse § 15 lg 9) sisaldub põhimõte, mille kohaselt ei tohi kohaliku omavalitsuse üksuse tegevus olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmete kokku kogumisel korraldatud jäätmeveo raames takistada pakendiette võtjal ja taaskasutusorganisatsioonil kohustuste täitmist, sealhulgas pakendiseaduse §-s 36 nimetatud taaskasutamise sihtarvude saavutamist.

Peame positiivseks, et selline säte sisaldub eelnõus. Samas ei ole see säte piisavalt tõhus, sest ei kaitse taaskasutusorganisatsiooni olukorras, kus kohaliku omavalitsuse korraldusel liigiti kogutud pakendijäätmete kogus ei ole piisav, et taaskasutusorganisatsioon saaks täita pakendiseaduses sätestatud taaskasutamise sihtarve.

Teeme ettepaneku lisada eelnõusse põhimõte, et taaskasutusorganisatsioonil on õigus nõuda kohalikul omavalitsuselt kulude hüvitamist, kui kohalik omavalitsus ei ole andnud taaskasutusorganisatsioonile üle piisavas koguses pakendijäätmeid ning taaskasutusorganisatsioon ei suuda seetõttu täita pakendijäätmete taaskasutamise sihtarve. Näiteks kui kohalikud omavalitsused annavad taaskasutusorganisatsioonidele üle ainult 40% turule lastud pakenditest ning seetõttu ei ole taaskasutusorganisatsioonidel võimalik täita pakendijäätmete taaskasutamise sihtarve ning taaskasutusorganisatsioonil tuleb tasuda pakendiaktsiisi, siis peab taaskasutusorganisatsioonil olema õigus nõuda kohalike omavalitsustelt kulude hüvitamist. Selline säte suurendaks omavalitsuste vastutust, kuid annaks neile ka suurema motivatsiooni koguda kokku piisav kogus pakendijäätmeid, mis võimaldab taaskasutusorganisatsioonidel täita pakendijäätmete taaskasutamise sihtarve.

Kohalikul omavalitsusel peaks olema kulude hüvitamise kohustus üksnes siis, kui taaskasutusorganisatsioon tõendab, et täiendavad kulud on tekkinud ja need on tingitud sellest, et kohalik omavalitsus ei andnud taaskasutusorganisatsioonile üle piisavas koguses pakendijäätmeid. See tähendab, et kohalik omavalitsus vastutab üksnes selles ulatuses, mis on seotud tema kohustuse rikkumisega. Kui taaskasutusorganisatsioon ei täida taaskasutamise sihtarve, siis ei saa automaatselt eeldada, et selle põhjuseks on, et kohalik omavalitsus ei ole taaskasutusorganisatsioonile piisavalt pakendijäätmeid üle andnud. Võimalik, et see on üksnes üheks põhjuseks ja sel juhul ei pea kohalik omavalitsus kandma kõiki kulusid, mis taaskasutusorganisatsioonil on täiendavalt tekkinud, vaid ainult teatud ulatuses.

Ettepanek:

Täiendada eelnõu § 6 punktis 9 pakendiseaduse §-i 15 uue lõikega järgmises sõnastuses:

„Pakendiettevõtja või taaskasutusorganisatsiooni nõudel on kohaliku omavalitsuse üksus kohustatud hüvitama talle kahju, mille on põhjustanud käesoleva paragrahvi lõikes 9 nimetatud kohustuse rikkumine.“

1.3. Kokku kogutud pakendijäätmete kvaliteet

Eelnõu sisaldab mitmeid punkte, mille eesmärk on tagada, et kohaliku omavalitsuse korraldusel liigiti kogutud pakendijäätmel on vähemalt rahuldava kvaliteediga.

Peame positiivseks, et Kliimaministeerium võttis arvesse meie kompromissettepanekut ning lisas eelnõusse punkti (§ 6 punkt 11, pakendiseaduse § 15² lg 4), mis näeb ette, et kui taaskasutusorganisatsioon tõendab, et jäätmekäitluskohta jõudnud pakendijäätmel ületab võõrise osakaal viite protsenti kogutud pakendijäätmel mahust, hüvitab kohaliku omavalitsuse üksus taaskasutusorganisatsioonile selliste jäätmel seotud käitlemiskulud ületatud võõrise protsendi ulatuses. Meie esmane ettepanek oli muuta eelnõud selliselt, et taaskasutusorganisatsioonil on õigus nõuda kohalikult omavalitsuselt võõriste käitlemisel seotud kulude hüvitamist sõltumata sellest, kui suures koguses sisalduvad kohaliku omavalitsuse poolt taaskasutusorganisatsioonile üleantavad pakendijäätmel võõriseid, kuid kompromisslahendusena oleme nõus ka sellega, et taaskasutusorganisatsioonil on õigus nõuda kohalikult omavalitsuselt kulude hüvitamist üksnes juhul, kui võõriste osakaal on üle 5 protsendi.

Samuti aitab pakendijäätmel vähemalt rahuldava kvaliteedi tagamisele kaasa eelnõus sisalduv punkt (§ 6 punkt 9, pakendiseaduse § 15 lg 10), mille kohaselt peab kohalik omavalitsus andma taaskasutusorganisatsioonile kokku kogutud pakendijäätmel üle enne käitlustoiminguid.

Ettepanek:

Palume eelnõus mitte muuta viidatud sätete sõnastust.

2. Paberi- ja kartongijäätmel (vanapaberi) käitlemisel seotud kulude hüvitamine

Eelnõu § 1 p 11 (jäätmel seaduse § 31 lg 3¹) kohaselt tuleb paber- ja kartongpakendijäätmel koguda koos paberi- ja kartongijäätmel (vanapaber) samasse mahutisse (kott, süvamahuti, konteiner vm). Kohaliku omavalitsuse üksus annab need jäätmel pärast kokku kogumist üle taaskasutusorganisatsioonidele, kes korraldavad kooskogutud paber- ja kartongpakendi ning vanapaberi edasise käitluse ja kannavad sellega seotud kulud. Erandina näeb eelnõu (§ 6 punkt 11, pakendiseaduse § 15² lg 7) ette, et jäätmel valdaja tasub vanapaberi tekkekohal kogumise veokulust 0,50 eurot kogumiskorra kohta iga kogumismahuti äraveo või tühjemuse eest.

Kuna vanapaber ei kuulu Euroopa Liidu ega ka Eesti õiguse kohaselt tootja laiendatud tootjavastutuse alla, siis ei tohi vanapaberi käitlemisel seotud kulusid panna taaskasutusorganisatsioonidele, ilma et taaskasutusorganisatsioonidele hüvitatakse

vanapaberi käitlemisega seotud kulud. Seega toetame plaanitavat vanapaberi ning paber- ja kartongpakendijäätmete kooskogumist üksnes juhul, kui jäätmevaldajale tuleb kohustus hüvitada taaskasutusorganisatsioonile vanapaberi käitlemisega seotud kulud täies ulatuses.

Kliimaministeerium on 2022. aasta andmete põhjal hinnanud, et vanapaberi käitlusest saadav tulu võib järgnevatel aastatel jooksul olla 500 000-700 000 eurot aastas (eelnõu seletuskiri lk 91). Sellise hinnangu juures puudub aga igasugune selgitus, kuidas on sellise numbrini jõutud. Taaskasutusorganisatsioonide hinnangul on vanapaberist teenitav tulu väiksem kui vanapaberi käitlusega seonduv kulu ehk 0,50-eurone mahuti tühjendamise tasu ning vanapaberi käitlusest teenitav tulu ei kata kõiki vanapaberi käitlusega seotud kulusid (vt tabelit 3).

Tabel 3. Paber- ja kartongpakendijäätmete ning paberi- ja kartongijäätmete (vanapaber) käitlusahela kulud

KÄITLUSAHEL A ETAPID		Elanikkonna pakendijäätmete kogumisevahendit e tühjendamine paberi ja papi osakaal 21%	Pakendijäätmete vaheladustamine paberi ja papi osakaal 21%	Pakendijäätmete kokkuvedu paberi ja papi osakaal 21%	Pakendijäätmete sorteerimine paberi ja papi osakaal 21%	Paberi ja papi müük (ringlus) 21% kogu voos 50 EUR/tonn	Mittevastavate jäätmete käitlemine 5% 74 EUR/tonn + saastetasu 60 EUR/tonn	AHELA KULU KOKK U
TEGEVUSTE KULUD, EUR/TONN	LINN	-31,5	-3,15	-9,45	-16,8	11	-6,7	-57
TEGEVUSTE KULUD, EUR/TONN	HAJA	-56,7	-3,15	-9,45	-16,8	11	-6,7	-82

Oleme eeldanud, et kui paber- ja kartongpakendijäätmekoguda koos paberi- ja kartongijäätmega (vanapaberiga), siis ühes tonnis kokku kogutud jäätmes on vanapaberi osakaal 21%. See tähendab, et vanapaberi käitluskulud moodustavad 21% kõikidest paber- ja kartongpakendijäätmete ning vanapaberi käitluskuludest. Tabelist 3 on näha, et vanapaberi käitluskulud ühe tonni paber- ja kartongpakendijäätmete ning vanapaberi kohta on tiheasustusalal 57 eurot tonni kohta ja väljaspool tiheasustusalal 82 eurot tonni kohta.

Kui jäätmevaldaja tasub 0,50 eurot kogumismahuti tühjendamise või äraveo eest, siis on jäätmevaldaja omaosalus ca 28 eurot tonni kohta. Kuna vanapaberi osakaal on 21%, siis tasub jäätmevaldaja vanapaberi veokuludest ca 5,9 eurot (21% 28-st eurost) tonni kohta. Seega näitab tabel 3, et kui paber- ja kartongpakendijäätmekoguda koos vanapaberiga, siis ühe tonni kohta peab taaskasutusorganisatsioon kandma vanapaberi käitluskulusid tiheasustusalal 51 eurot (56-6) ja väljaspool tiheasustusalal 76 (82-6) eurot.

Ettepanekud:

Teeme ettepaneku lisada eelnõusse põhimõte, et jäätmevaldaja hüvitab taaskasutusorganisatsioonile vanapaberi käitlemisega seotud kulud. Selleks tuleb teha eelnõus järgmised muudatused:

- 1) Lisada eelnõusse järgmine pakendiseaduse muutmise ettepanek:

Paragrahvi 12¹ täiendatakse lõikega 4⁴ järgmises sõnastuses:

„(4⁴) Kui pakendiettevõtja on kohustatud võtma pakendijäätmeid vastu koos muude jäätmetega, on tal õigus nõuda muude jäätmete käitlemisega seotud kulude hüvitamist jäätmevaldajalt, korraldatud jäätmeveo puhul kohaliku omavalitsuse üksuselt.“;

- 2) Täiendada eelnõus sisalduva pakendiseaduse paragrahvi 15² lõikega 8 järgmises sõnastuses:

„(8) Kohaliku omavalitsuse üksus on taaskasutusorganisatsiooni nõudel kohustatud hüvitama talle lisakulud, mille põhjuseks on taaskasutusorganisatsiooni kohustus võtta paber- ja kartongpakendijäätmed vastu koos paberi- ja kartongijäätmetega.“

Kui eelnõusse ei lisandu vanapaberi käitlemisega seotud kulude hüvitamise mehhanismi taaskasutusorganisatsioonide jaoks, siis tuleb eelnõust jätta välja muudatus, et paber- ja kartongpakendijäätmed tuleb koguda koos vanapaberiga. Selleks tuleb eelnõus teha järgmised muudatused:

- 1) Jätta eelnõust välja § 1 punkt 11.

~~„(3¹) Paber- ja kartongpakendijäätmed kogutakse koos paberi- ja kartongijäätmetega.“~~

- 2) Jätta eelnõust välja § 1 punkt 65.

~~„§ 136²³. Paberi- ja kartongijäätmete materjali põhjal kogumise rakendamine Kohaliku omavalitsuse üksus peab viima paberi- ja kartongijäätmete kogumise korralduse kooskõlla käesoleva seaduse § 31 lõikes 3¹ sätestatuga uuest korraldatud jäätmeveo tellimisest arvates, kuid mitte hiljem kui 2030. aasta 31. detsembriks.“~~

- 3) Muuta eelnõu § 6 punkti 9 (pakendiseaduse § 15 lg 4 p 1) sõnastust järgmiselt:

„(4) Tiheasustusalal kogutakse olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmed tekkekohal eraldi kogumisvahendisse järgmiselt:

1) paber- ja kartongpakendijäätmed ~~koos paberi- ja kartongijäätmetega~~“;

- 4) Muuta eelnõu § 6 punkti 9 (pakendiseaduse § 15 lg 6 p 1) sõnastust järgmiselt:

„(6) Väljaspool tiheasustusalala korraldab kohaliku omavalitsuse üksus olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmete kogumise jäätmeseaduse § 42 lõikes 3 punktis 14 nimetatud kava kohaselt kas tekkekohal või avalike konteinerite kaudu eraldi kogumismahutisse järgmiselt:

1) paber- ja kartongpakendijäätmed ~~koos paberi- ja kartongijäätmetega~~“;

3. E-kaubanduse hõlmamiseks pakendite tootjavastutussüsteemi panna teiseseks vastutajaks digiplatvormid

Turule pandud pakendimahust on täna umbes 30% deklareerimata, mis viitab olulisele kohustustest kõrvale hiilimisele ettevõtete poolt. E-kaubanduses on täna eriti kolmandate riikide platvormide kaudu riiki tulev pakendimaht väga suur ning nende riikide kauplejad ei ole liitunud kohalike tootjavastutusorganisatsioonidega. See halvendab oluliselt võrdse konkurentsi tingimusi.

Kuna riiklikul järelevalvel ei ole ressurssi ega suutlikkust saada kätte sadu tuhandeid kauplaid üle maailma, teavitamaks neid katmata kohustustest, tuleks kaasvastutajateks muuta e-kaubanduse platvormid, mille kaudu kauplaid Eesti tarbijateni jõuavad.

Vajalik oleks nõuda digiplatvormidelt tagamist, et digiplatvorme saavad kasutada ainult need kauplaid, kes on digiplatvormile esitanud teabe endapoolse laiendatud tootjavastutuse nõuete täitmise kohta, sealhulgas tootjavastutusorganisatsiooni nime, mille liige kauplaid on ning liikmenumbri. Digiplatvormide pakkujad peavad tegema mõistlikke jõupingutusi kontrollimaks, et kauplaidate esitatud teave vastab tõele. Digiplatvormide pakkujad peaksid tagama, et digiplatvorme saavad kasutada ainult need kauplaid, kes on kinnitanud, et täidavad digiteenuste määruse¹ ja laiendatud tootjavastutuse nõudeid vastavalt jätmete raamdirektiivile.

Paljudes ELi riikides (nt Saksamaa, Prantsusmaa, Soome, Belgia) on veebiplatvormidel kohustus küsida kauplaidalt tootjavastutusorganisatsiooniga liitumise registreeringut. Selle puudumisel kanduvad kauplaid kohustused üle veebiplatvormile endale. Prantsusmaal vastutab digiplatvorm lausa vaikumisi tootjavastutusorganisatsiooni ees, v.a. kui platvormil kauplaid platvormile tõestab, et ta on tootjavastutusorganisatsiooni kohustused ise juba täitnud. Mitmed ELi liikmesriigid on teinud ettepaneku lisada jätmete raamdirektiivi põhjenduspunkt, mis peaks võimaldama liikmesriigil jõustada kolmandatest riikidest pärit tootjate laiendatud tootjavastutuse kohustuste täitmist. Teeme ettepaneku, et ka Eesti toetaks seda lähenemist.

Ettepanek:

Lisada eelnõusse ettepanek, mille kohaselt digiplatvormide pakkujad peaksid tagama, et digiplatvorme saavad kasutada ainult need kauplaid, kes on kinnitanud, et täidavad digiteenuste määruse ja laiendatud tootjavastutuse nõudeid vastavalt jätmete raamdirektiivile. Võimalik sõnastus:

- Digiplatvormid, mis võimaldavad tarbijatel sõlmida tootjatega / kauplaidatega lepinguid sidevahendi abil, tagavad, et tootjad/ kauplaid saavad kasutada neid digiplatvorme liidus asuvatele tarbijatele sõnumite edastamiseks või toodete või teenuste pakumiseks üksnes juhul, kui enne nende teenuste kasutamist nimetatud eesmärkidel on nad nõudnud tootja registreeringut.
- Digiplatvorm võib võtta tootjate / kauplaidate eest vastutuse, et täita liikmesriigi territooriumil tootja laiendatud tootjavastutuse süsteemidega seotud kohustusi. Volitused kehtivad üksnes siis, kui need on kirjalikult sõlmitud ja tagavad kõikide tootja laiendatud tootjavastutuse süsteemidega seotud kohustuste täitmise.
- Digiplatvorm võib määrata liikmesriigi territooriumil asuva volitatud esindaja, kes vastutab tema platvormil tegutsevate tootjate / kauplaidate laiendatud tootjavastutuse kohustuste eest, või sõlmida samaväärse lepingu tunnustatud tootjavastutusorganisatsiooniga. Digiplatvormil peab olema tema platvormil tegutseva tootjate / kauplaidate poolt selleks väljastatud kirjalik volitus.

¹ EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2022/2065, 19. oktoober 2022, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus)

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Loodame, et peate võimalikuks meie ettepanekuid arvesse võtta. Oleme valmis oma ettepanekuid täiendavalt selgitama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Pöördumisega on liitunud:

Eesti Toiduainetööstuse Liit

Eesti Keemiatööstuse Liit

Eesti Kaupmeeste Liit

MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon

Tootjavastutusorganisatsioon OÜ

Marko Udras

marko.udras@koda.ee 6040070